

Geograafia, ajalugu ja ühiskonnaõpetus põhikooli II ja III kooliastmes:

Klass	Geograafia	Ajalugu	Ühiskonnaõpetus
5.		Ajaloo algõpetus: <ol style="list-style-type: none"> 1. Ajaarvamine 2. Ajalooallikad 3. Eluolu 4. Ajaloosündmused ja ajaloolised isikud 	
6.		Muinasaeg ja vanaaeg: <ol style="list-style-type: none"> 1. Muinasaeg 2. Vanad Idamaad (Vana-Egiptus, Mesopotaamia, Iisrael ja Juuda) 3. Vana-Kreeka 4. Vana-Rooma 	Sotsiaalsed suhted: <ol style="list-style-type: none"> 1. Inimesed meie ümber; kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; sallivus 2. Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja –algatus; koostöö Demokraatia: <ol style="list-style-type: none"> 1. Demokraatia põhimõtted ja toimimine 2. Koolidemokraatia; lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas Töö ja tarbimine: Meedia ja teave:
7.	Kaardiõpetus: Geoloogia: Pinnamood: Rahvastik:	Keskaeg ja varauusaeg: <ol style="list-style-type: none"> 1. Maailm keskajal 476-1492 2. Maailm varauusajal 1492-1600 	
8.	Kliima: Loodusvööndid: Veestik:	Uusaeg: <ol style="list-style-type: none"> 1. Maailm 1600-1815 2. Maailm 1815-1918 	
9.	Euroopa ja Eesti: <ol style="list-style-type: none"> 1. geograafiline asend, pinnamood ja geoloogia 2. kliima 3. veestik 4. rahvastik 5. asustus 6. majandus 7. põllumajandus ja toiduainetetööstus 8. teenindus 	Lähiajalugu: <ol style="list-style-type: none"> 1. Maailm kahe maailmasõja vahel 1918-1939 2. Teine maailmasõda 1939-1945 3. Maailm pärast Teist maailmasõda 1945-2000 	Ühiskond ja sotsiaalsed suhted: <ol style="list-style-type: none"> 1. Meedia ja teave 2. Ühiskonna sotsiaalne struktuur 3. Ühiskonna institutsionaalne struktuur- avalik sektor, erasektor ja kolmas sektor 4. Ühiskonnaliikmete õigused Riik ja valitsemine: <ol style="list-style-type: none"> 1. Demokraatia 2. Eesti valitsemiskord Kodanikuühiskond: Majandus:

- **5.klass – Ajaloo algõpetus:**

- Sissejuhatavas ajaloo algõpetuse kursuses antakse lühiülevaade järgmistest teemadest:
 - ajaarvamine ja ajalookaartide kasutamine;
 - ajalooallikad ja nende tõlgendamise võimalused (nt arheoloogilised ja kirjalikud allikad);
 - varasem eluolu (nt minevikusündmuste kirjeldamine ning inimeste eluolu minevikus);
 - tähtsamad ajaloosündmused ja nendega seotud isikud.
- Ajaloo algõpetus võimaldab õpetajal keskenduda kas Eesti ajaloole või olulisematele ajalooperioodidele maailmas.

- **6.klass – Muinasaeg ja vanaaeg:**

- Muinasaeg:
 - tänapäeva inimese ja rasside kujunemine, jääaeg (kaart);
 - inimeste eluviis ja tegevusalad muinasajal (nt korilus, küttimine, kalapüük);
 - esimesed põllumajanduspiirkonnad (nt viljaka poolkuu piirkond, kaart);
 - metallide kasutusele võtmine; käsitöö eraldumine põlluharimisest;
 - muinasaeg Eestis (nt Pulli ja Kunda muinasasulad ja nende näitamine kaardil).
- Vanad Idamaad:
 - Vana-Egiptus (nt Egiptuse asend ja loodus, Niiluse üleujutuste mõju tsivilisatsiooni tekkele Egiptuses), Mesopotaamia, Iisrael ja Juuda (looduslikud olud ja eluolu).
- Vana-Kreeka:
 - Kreeka asend, loodus ja rahvastik, kreeklaste kolonisatsioon;
 - Kreeta minoiline kultuur ja selle allakäik (Thera saare vulkaanipurse);
 - kaardi tundmine (nt Kreeta, Kreeka, Balkani poolsaar, Ateena, Sparta jm);
 - Aleksander Suure sõjaretk ja riigi laienemine hellenistlikul perioodil;
 - eluolu ja tegevusalad (nt põllumajanduse eripärad, käsitöö ja kaubandus, raha kasutusele võtmine).
- Vana-Rooma:
 - Itaalia asend, looduslikud olud ja rahvastik (kaart);
 - Rooma riik ja nende naabrid;
 - kaardi tundmine (Apenniini ps, Vahemeri, Kartaago, Rooma, Konstantinoopol, Ida- ja Lääne-Rooma riik);
 - Rooma riigi territoorium ja selle laienemine (kaart);
 - Rooma lääne- ja idaosa erinevused;
 - eluolu ja tegevusalad (nt põlluharimine, käsitöö ja kaubandus)
 - suur rahvasteränne, hunnid ja germaanlaste sissetung Rooma riiki (kaart).

- **6.klass – Ühiskonnaõpetus:**

- Sotsiaalsed suhted:
 - Euroopa riigid ja rahvad, Eesti naaberriigid (kaart), sallivus;

- inimesed meie ümber (nt Eestis elavad rahvad, sotsiaalsed ja religioossed rühmad);
- naabruskond maal ja linnas (nt kohalik - maakonna ja omavalitsuse tasand).
- vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja kodanikualgatus, koostöö kodukohas.
- Demokraatia:
- Töö ja tarbimine:
 - elukutsed ja ettevõtted kodukohas;
 - teadlik ja säästev tarbimine.
- Meedia ja teave:

• **7.klass – Keskaeg ja varauusaeg:**

Ajalugu	Geograafia
<p>Maailm keskajal 476-1492:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Suur rahvasteränne ja barbarite riigid Euroopas; ▪ Läänikorralduse kujunemine varakeskaegses Euroopas; ▪ Naturaalmajandus, põllumajandus keskajal (nt kaheväljasüsteem, aletamine); ▪ Frangi riik ja selle jagunemine (kaart); ▪ Viikingite eluolu ja retkede põhisuunad (kaart); ▪ Araabia ps looduslikud olud ja araablaste vallutused (kaart); ▪ Ristisõjad, tehnika areng ja käsitöö eraldumine põlluharimisest, linnade taasteke, tsunftikorraldus ja kaubandus (Vahemere- ja hansakaubandus Põhja- ja Läänemerele); ▪ Eesti muinasaja lõpul (muinasmaakondade kaart) ja riikide teke keskaja alguses (kaart). 	<p>Kaardiõpetus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Geograafia kujunemine (Eratosthenes, ptolemaios); ▪ Üldgeograafilised ja temaatilised kaardid; ▪ Maailma ja Euroopa poliitiline kaart. <p>Geoloogia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Maa siseehitus; laamad ja nende liikumine. <p>Pinnamood:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mäestikud, mägismaad ja tasandikud; ▪ Inimeste elu ja tegevus taolistes piirkondades. <p>Rahvastik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Riigid, riigi asend; ▪ Erinevad rassid ja rahvad; ▪ Rahvastiku paiknemine ja tihedus; ▪ Maailma rahvaarvu kasv; ▪ Linnastumine.
<p>Maailm varauusaegajal 1492-1600:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Majandussuhted (nt pärisorjuse kadumine Lääne-Euroopas, naturaalmajanduse asendumine rahamajandusega, manufaktuurid, tarastamine Inglismaal, pangandus) ja tehnoloogia areng (nt mäetööstuses ja metallurgias, meresõidus ja laevaehituses); ▪ Suured maadeavastused (kaart); maadeavastuste mõju Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades (nt koloniaalvallutused, orjakaubandus); ▪ Teaduse areng (nt Kopernik ja heliotsentrilise maailmakäsitluse kujunemine); ▪ Eesti 16.sajandil (nt haldusjaotus, linnad, 	

hansakaubandus jm).	
---------------------	--

• **8.klass – Uusaeg:**

Ajalugu	Geograafia
<p>Maailm 1600-1815:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Parlamentarismi kujunemine Inglismaal; ▪ Absolutism Prantsusmaal; ▪ Valgustatud absolutism Preisimaal, Austrias ja Venemaal; ▪ Eesti Rootsi ja Venemaa koosseisus; ▪ USA iseseisvumine; ▪ Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu. 	<p>Kliima:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ilma ja kliima mõju inimtegevusele; <p>Loodusvööndid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Loodusvööndite iseloomustus; ▪ Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites ja mäestikes. <p>Veestik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Veeressursside jaotumine; ▪ Maailmameri ja selle osad; ▪ Jõesid ja järved; ▪ Veekogude kasutamine ja kaitse.
<p>Maailm 1815-1918:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Industriaalühiskonna kujunemine (tööstuslik pööre, vabrikutootmine, muudatused põllumajanduses, linnastumine, transpordi areng, industriaalühiskonna sotsiaalne pale); ▪ Imperialism ja suurriikide koloniaalpoliitika (kaart); ▪ Suurriikide (nt Inglismaa, prantsusmaa, USA, Saksamaa jne) majanduse arengu eripärad (nt monopolid); ▪ Esimese maailmasõjas osalenud riigid ja sõjalis-poliitilised liidud (kaart), Esimese maailmasõja mõju majandusele (nt riigimonopolistlik kapitalism). 	

• 9.klass – Lähiajalugu:

Ajalugu	Ühiskonnaõpetus	Geograafia
<p>Maailm kahe maailmasõja vahel 1918-1939:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poliitiline kaart pärast I maailmasõda; ▪ Sõjakolled Euroopas ja Aasias (kaart); ▪ Demokraatiad ja diktatuurid (maailmamajanduse arengu tsüklilisus, ülemaailmse majanduskriisi põhjused olemus ja tagajärjed, suurriikide ja Eesti majanduse arengu eripärad, konveiermeetod, „uus kurs“); ▪ Teaduse ja tehnika areng ning selle mõju igapäevasele eluolule ja olmele. 	<p>Ühiskond ja sotsiaalsed suhted:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Meedia ja teave; ▪ Ühiskonna sotsiaalne struktuur (nt sotsiaalne kihistumine, mitmekultuurilisus); ▪ Ühiskonna institutsionaalne struktuur- avalik-, era- ja kolmas sektor; ▪ Ühiskonnaliikmete õigused (nt inimkaubandus, inimõigused, tööorjus). <p>Riik ja valitsemine:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Demokraatia (demokraatliku valitsemise põhijooned); ▪ Eesti valitsemiskord (nt poliitiline- ja halduskorraldus, Eesti Euroopa Liidu liikmena). 	<p>Euroopa ja Eesti geograafiline asend, pinnamood ja geoloogia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mandrijää roll Euroopa ja Eesti pinnamoo kujunemises; ▪ Euroopa ja Eesti maavarad; <p>Euroopa ja Eesti kliima:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Regionaalsed kliimaerinevused Euroopas ja Eestis; ▪ Kliimamuutuste võimalikud tagajärjed Euroopas ja Eestis; <p>Euroopa ja Eesti veestik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Siseveed, põhjavesi, inimtegevuse mõju ja joogivee probleemid; ▪ Läänemere majanduslik kasutamine; <p>Euroopa ja Eesti rahvastik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Euroopa ja Eesti rahvaarvu muutumine; ▪ Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis; ▪ Rahvastiku vananemisega seotud probleemid; ▪ Ränded ja nende põhjused; ▪ Eesti rahvuslik koosseis ja selle kujunemine, ▪ Pagulased; <p>Euroopa ja Eesti asustus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rahvastiku paiknemine Euroopas, ▪ Linnastumine, ▪ Rahvastiku paiknemine Eestis; <p>Euroopa ja Eesti majandus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Majandusressursid; ▪ Majanduse struktuur; ▪ Energiaprobleemid; ▪ Euroopa peamised majanduspiirkonnad; <p>Euroopa ja Eesti põllumajandus ja toiduainetetööstus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Eesti põllumajandus; <p>Euroopa ja Eesti teenindus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Teenindus, turism ja transpordiliigid.
<p>Teine maailmasõda 1939-1945:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sõdivad pooled II maailmasõjas (kaart); ▪ Sõjategevus erinevatel sõjatandritel (kaart). 	<p>Kodanikuühiskond:</p> <p>Majandus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turumajanduse põhijooned; ▪ Ressursside jagunemine maailmas; ▪ Riigi roll majanduses; ▪ Maksud; ▪ Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus; ▪ Tööturg ja hõivepoliitika; ▪ Isiklik majanduslik toimetulek, ▪ Säätlik tarbimine. 	
<p>Maailm pärast Teist maailmasõda 1945-2000:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Muutused maailma poliitilisel kaardil; ▪ Olulisemad konfliktikolled (kaart); ▪ Läänemaailma (USA ja Saksamaa näitel) majanduslik areng; ▪ Kommunitlike riikide majanduslik areng (käsu- ja plaanimajandus; kollektiviseerimine ja industrialiseerimine); ▪ Kommunistliku süsteemi lagunemine (selle majanduslikud põhjused); ▪ Maailm alates 1990.aastatest: globaalprobleemid, Euroopa Liidu ja NATO laienemine. 		